

УДК 336.225.621.11

О.Т. Малюк, П. Д.Дудкін, канд. економ. наук, доц.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ПРОГРЕСИВНЕ ОПОДАТКУВАННЯ КАПІТАЛУ

О.Т. Maliuk, P.D. Dudkin, Ph.D., Assoc. Prof.

PROGRESSIVE CAPITAL TAX

В умовах нестабільної ситуації в Україні частка доходу від капіталу в національному доході зростає. Цю залежність можемо подати наступною формулою (згідно досліджень Тома Пікетті):

$$\alpha = r \cdot \beta$$

де: r – норма дохідності капіталу; β – відношення капіталу до доходу

Враховуючи те, що нагромаджений капітал прагне до самовідтворення, ризикованість вкладу підвищує його прибутковість, значна частина капіталу перебуває в тіні, відбувається зменшення чисельності населення та інфляція перебуває на високому рівні, капітал (норма дохідності, та відповідно, його відношення до доходу) нагромаджується у людей, які ним володіють. Дохідність капіталу в Україні становить від 21% до 70% (в залежності від величини капіталу), враховуючи інфляцію на рівні 12,5% згідно даних НБУ, реальна дохідність 8,5% - 57,5%. В той час, як в розвинених країнах цей показник становить 3%-5% (згідно досліджень Тома Пікетті). Верхню межу дохідності досить важко визначити з огляду на тінізацію економіки України, за нижню ж приймається відсоткова ставка депозитів. Детальніше буде розписано у доповіді.

За таких умов доцільно створити ефективний механізм обліку і розподілу приватного чистого капіталу(багатства), задля зменшення швидкості росту прірви між класами населення (неегалітарності суспільства). Таким механізмом може стати прогресивний податок на багатство.

Для початку розберемо, що мається на увазі під чистим багатством. Отже, чисте багатство – усі матеріальні та нематеріальні активи, яким володіє фізична особа, за вирахуванням його поточних зобов'язань. Сюди включається «фізичний» капітал (земля, будівлі, автомобілі та інші матеріальні блага), «нематеріальний» капітал (інтелектуальна власність за яку отримується роялті, або інший прибуток, акції компаній що котируються та не котируються на біржі та інші облигації), фінансовий(поточні рахунки в банках). Відповідно, усе вищесказане буде базою оподаткування. Це дасть змогу скласти реальне уявлення про розміри багатства громадянина та піддати раніше подані декларації перевірці та співставленню.

Отже, згідно даного податку, чисте багатство буде обраховане по ринковій ціні станом на поточний період та оподатковане прогресивною шкалою. Чисте багатство вартістю 1-5 млн. грн. буде оподатковане величиною, що складає 0,5-0,9% (+0,1% за кожен млн. грн.) від вартості. Багатство від 6 млн. грн. і вище - оподатковуватиметься від 1% до 3% (закінчуючи 3% на 10 млн. грн.). Згідно офіційної статистики за 1 квартал 2016 року в Україні зареєстровано 5000 мільйонерів, які володіють 49,5 млрд. грн. Припустимо, що поточні зобов'язання складають 4,5 млрд. грн., тому заокруглимо цю суму до 45 млрд. грн. Відповідно до цього, кожна особа володітиме 9 млн. грн. (45 млрд. \ 5000 осіб), ставка прогресивного податку складатиме 2,5 % від багатства.

$$П = 45\ 000\ 000\ 000 \cdot 0,025 = 1\ 125\ 000\ 000 \text{ грн. (1,125 млрд.)}$$

Від оподаткувавши лише офіційних мільйонерів бюджет би отримав 1,125 млрд. грн. (що складе 0,189% від бюджету 2016 року, 1,26% від дефіциту бюджету на 2016 рік, або 4,4% від коштів на розвиток інфраструктури).

Варто зазначити, що подібний податок у кризові часи діяв у багатьох країнах світу: 1915-1918р. – 4% у Пруссії, 1909 р . – 8% у Великій Британії. У кризові часи, післявоєнні часи ці ставки становили від 40 до 70 відсотків (67-77% у США протягом 1918-1919 років.; 40 % у Пруссії та 40% у Великій Британії після II Світової війни). Станом на сьогоднішній день такий податок діє у Нідерландах з фіксованою ставкою у 8% для усіх резидентів. Тому впродовж 2 років після налагодження механізму прогресивного податку на капітал, за умови продовження нестабільної ситуації в Україні відсоткові ставки оподаткування варто збільшити у 2 рази, тобто до 6%.

Реалізацію цього податку можна організувати методом адаптації нещодавно впровадженої системи електронного декларування для держслужбовців на усіх громадян України. Також можна створити “Tax office” на подоби тих, що діють у США, де громадян приймають по запису та допомагають оформити декларації належним чином. Окрім того мають бути створені групи для перевірки достовірності наданих у декларації даних, в які б входив експерт, який може адекватно оцінити ринкову вартість майна зазначеного у декларації.

Оскільки основним завданням цього податку є наповнення бюджету з подальшим перерозподілом отриманого прибутку доцільно було б впровадити систему стимулювання сплати даного податку. Заохочення полягало б у наступному: після визначення величини податку, громадянин, замість прямої сплати податку міг б придбати державні облігації на суму у 50% відсотків більшу від суми податку. При цьому це була б безвідсоткова державна облігація, яка б виплачувалась протягом наступних трьох років. Таким чином, деякою мірою, можна б було контролювати величину “r”(дохідності капіталу) та стимулювати громадян сплачувати даний податок та детінізувати приватне багатство.

Також для детінізації було б доцільно впровадити закон, згідно якого у разі відкриття громадянином України рахунку у іноземному банку, фіскальні органи могли надсилати запит у відповідний банк щодо стану рахунку громадянина.

Література

1. Тома Пікетті «Капітал у XXI ст.»; The Belknap Press of Harvard University press – Cambridge, Massachusetts, London, England 2014
2. Державна служба статистики України; Дані про ВВП станом на 2 квартал 2016 року ; <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Національний банк України: оцінка темпів зміни інфляції та поточного рівня; http://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=58162